

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny

KPS.411.001.04.2021

Pan
Radosław Waszkiewicz
Prezes Zarządu
Związku Dużych Rodzin „Trzy Plus”
ul. Solec 81b/73a
00-382 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/21/001 Realizacja konkursu „Po pierwsze rodzina!” przez Ministerstwo Rodziny i Polityki
Społecznej oraz wybrane organizacje pozarządowe

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Związek Dużych Rodzin „Trzy Plus” ul. Solec 81b/73a, 00-382 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Radosław Waszkiewicz, Prezes Zarządu Związku od 31 lipca 2020 r. W okresie od 15 stycznia 2007 r. do 31 lipca 2020 r. funkcję Prezesa Zarządu Związku pełniła Joanna Krupska
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Prawidłowość przygotowania i wykonania zadania publicznego określonego w umowie. 2. Osiągnięcie zakładanych efektów i ocena metod ich pomiaru. 3. Przestrzeganie zasad wykorzystania środków.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2021 (I półrocze).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny.
Kontroler	Ewa Przywara, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KPS/52/2021 z 10 września 2021 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli t. 1, str. 1-2)</p>

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Związek Dużych Rodzin „Trzy Plus”³ prawidłowo zrealizował dwa zadania w ramach I edycji konkursu „Po pierwsze rodzina!”⁴, na które otrzymał z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej⁵ kwotę 1600 tys. zł (350 tys. zł na Zadanie 1⁶ oraz 1250 tys. zł na Zadanie 2⁷), z której wydatkowano 1561 tys. zł. Związek osiągnął zakładane w ofertach i umowach efekty i rezultaty. Zakres przedmiotowy działań oraz cele, wyrażone wskaźnikami nakładu, produktu i rezultatu, zostały zrealizowane.

Związek prawidłowo sfinansował i rozliczył koszty kwalifikowane w ramach kontrolowanych projektów. Posiadał wyodrębnioną ewidencję księgową wydatków związanych z projektami, terminowo przedstawił sprawozdania z wykonania zadań, w tym osiągnięcia założonych w umowie celów i wskaźników, a także rozliczenia końcowe.

Działania podjęte w związku z realizacją zadań obejmujących poszczególne formy promocji polityki prorodzinnej, zostały przez Związek prawidłowo udokumentowane

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: Związek.

⁴ Dalej: konkurs.

⁵ Dalej: MRPiPS lub Ministerstwo.

⁶ Zadanie 1 składało się z pięciu działań i polegało na: a) przygotowaniu do realizacji zadania oraz promocji projektu, b) prowadzeniu działań szkoleniowych dla rodzin oraz organizacji zrzeszających rodziny, c) przeprowadzeniu pilotażu programu – Samorząd Przyjazny Rodzinie, d) produkcji i upowszechnianiu materiałów audiowizualnych wspierających rodziny w czasach pandemii, e) szkoleniu trenerskim.

⁷ Zadanie 2 polegało na zorganizowaniu Rodzinnego Konkursu Świątecznego, który zachęcał rodziny do dzielenia się z innymi poprzez media społecznościowe pozytywnym filmie o swojej rodzinie.

oraz zostały wykonane przez personel o kwalifikacjach określonych we wniosku i umowie. Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości dotyczyły sposobu opisywania dokumentów księgowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Prawdliwość przygotowania i wykonania zadania publicznego określonego w umowie

Opis stanu faktycznego

1.1. Cele statutowe Związku⁹ obejmują m.in.:

- a) działanie na rzecz interesów społecznych i ekonomicznych rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin wielopokoleniowych opiekujących się seniorami, a w szczególności dużych rodzin,
- b) działanie na rzecz solidarności rodzin wychowujących dzieci oraz opiekujących się seniorami, a w szczególności dużych rodzin,
- c) działanie na rzecz pozytywnego obrazu rodziny, jako naturalnego środowiska rozwoju człowieka,
- d) podejmowanie działań na rzecz uwzględnienia w prawodawstwie Rzeczypospolitej Polskiej i Unii Europejskiej słusznych interesów rodziny.

(akta kontroli t. 1, str. 126-127)

W ramach konkursu Związek zrealizował dwa zadania w ramach *I otwartego konkursu ofert w zakresie promocji rodziny „Po pierwsze Rodzina!” na rok 2020*, (Zadanie 1 i Zadanie 2 odpowiednio w ramach I i III etapu konkursu).

(akta kontroli t. 1, str. 3)

Zadanie 1

Złożenie oferty nastąpiło za pośrednictwem formularza zamieszczonego w systemie www.witkac.pl. Pierwotnie oferta Związku złożona do MRPiPS w dniu 26 czerwca 2020 r. zawierała 13 działań, z kosztorysem na 769 tys. zł, nie została zaakceptowana przez Ministerstwo. Zaktualizowaną ofertę z mniejszą liczbą działań i mniejszym kosztorysem Związek złożył 18 sierpnia 2020 r. Oferta zawierała m.in.: informacje o projekcie, w tym: tytuł, opis, zasięg terytorialny, adresatów; planowane efekty realizacji; zaplanowane działania promocyjne i sposób ich realizacji; opis zespołu; harmonogram; dane finansowe. Do oferty załączono wymaganą prezentację na temat jednego, wykonanego wcześniej projektu informacyjno-edukacyjnego na temat rodziny, przygotowanego wg wytycznych do prezentacji. Oferta spełniała warunki i wymagania oraz zawierała załączniki określone w rozdziale IV pkt 1-4 regulaminu konkursu.

W złożonej do Ministerstwa ofercie przedstawiono pięć działań (działanie 1 – *Przygotowanie do realizacji zadania oraz promocja projektu*, działanie 2 – *Prowadzenie działań szkoleniowych dla rodzin oraz organizacji zrzeszających rodziny*, działanie 3 – *Pilotaż programu – Samorząd Przyjazny Rodzinie*, działanie 4 – *Sieciovanie liderów i działaczy środowisk rodzinnych*, działanie 5 – *Szkolenia trenerskie*). Do oferty załączono harmonogram określający poszczególne etapy realizacji projektu, od 15 września 2020 r. do 31 grudnia 2020 r.

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Cele działania Związku oraz sposoby ich realizacji zostały określone w rozdz. II § 6 pkt 1 Statutu Związku uchwalonego przez Walne Zebranie Członków Rzeczywistych Związku Dużych Rodzin „Trzy Plus” (tekst jednolity z 31 lipca 2020 r.).

Całkowity koszt projektu oszacowano na 350 tys. zł, finansowany w całości z dotacji. Na poszczególne działania (koszty merytoryczne) zaplanowano: działanie 1 – 20 tys. zł, działanie 2 – 84 tys. zł, działanie 3 – 60 tys. zł, działanie 4 – 27 tys. zł, działanie 5 – 130 tys. zł). Na koszty administracyjne przewidziano 50 tys. zł. Aneksiem do umowy dokonano przesunięć pomiędzy pozycjami kosztów w obrębie innych działań (spowodowane to było pandemią Covid-19). Kosztorys uległ zmianie (działanie 2 – wydatki zwiększono do 92 tys. zł, działanie 5 – wydatki zmniejszono do 122 tys. zł). Na koszty administracyjne przeznaczono 29 tys. zł. Zmiany objęły również działanie 4 (pierwotnie: *Sieciowanie liderów i działaczy środowisk rodzinnych – zmienione na Produkcja i upowszechnianie materiałów audiowizualnych wspierających rodziny w czasach pandemii*). Po dokonaniu zmian wielkość wydatków nie uległa zmianie. Ministerstwo dokonało oceny merytorycznej oferty złożonej przez Związek, przyznając 57 punktów na 60 możliwych oraz dokonało oceny formalnej, w której potwierdziło spełnianie przez ofertę wymogów formalnych konkursu.

(akta kontroli t. 2, str. 1-121, 225-261)

W dniu 14 września 2020 r. pomiędzy Ministrem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a Związkiem została zawarta umowa nr BPD/KR/1/2020 o realizację zadania publicznego¹⁰ pod tytułem: Po pierwsze Rodzina! na kwotę 350 tys. zł.

(akta kontroli t. 2, str. 196-203)

Sprawozdanie z realizacji zadania publicznego zostało przez Związek złożone terminowo w dniu 27 stycznia 2021 r. Było ono zgodne ze wzorem określonym w regulaminie konkursu. Związek wydatkował 320 tys. zł oraz zwrócił do Ministerstwa 30 tys. zł, zgodnie z § 9 pkt 2 i 3 ww. umowy, tj. 15 stycznia 2021 r. na wskazany rachunek¹¹. W sprawozdaniu został zmieniony zakres działań w stosunku do oferty. W tej sprawie zawarto aneks nr 1 do ww. umowy BPD/KR/1/2020 z dnia 31 grudnia 2020 r. Aneks zmieniał działanie 4. Zmiana zakresu działań w zadaniu 1 wprowadzono ze względu na ograniczenia spowodowane pandemią Covid-19.

(akta kontroli t. 2, str. 257-259, 279-285)

Zadanie 2

Złożenie oferty nastąpiło za pośrednictwem formularza zamieszonego w systemie www.witkac.pl. Pierwotnie złożona w dniu 4 listopada 2020 r. oferta Związku, zawierająca jedno działanie (Rodzinny Konkurs Świąteczny) z kosztorysem na łączną kwotę 1300 tys. zł, nie spotkała się z akceptacją Ministerstwa. Zaktualizowaną ofertę lecz z mniejszym kosztorysem Związek złożył 18 listopada 2020 r. Oferta zawierała m.in.: informacje o projekcie, w tym: tytuł, opis, zasięg terytorialny, adresatów; planowane efekty realizacji; zaplanowane działania promocyjne i sposób ich realizacji; opis zespołu; harmonogram; dane finansowe. Do oferty załączono wymaganą prezentację na temat jednego, wykonanego wcześniej projektu informacyjno-edukacyjnego na temat rodziny, przygotowanego wg wytycznych do prezentacji. Oferta spełniała warunki i wymagania oraz zawierała załączniki określone w rozdziale IV pkt 1-4 regulaminu konkursu (III tura).

Zaktualizowana oferta zawierała ww. działanie (Rodzinny Konkurs Świąteczny). Do oferty załączono harmonogram określający poszczególne etapy realizacji projektu w całym okresie trwania umowy, od 27 listopada 2020 r. do 31 grudnia 2020 r.

W ofercie przedstawiono kosztorys projektu, określając jego całkowity koszt na 1250 tys. zł, pokryty w całości z otrzymanej dotacji. Na działanie (koszty merytoryczne) zaplanowano 1200 tys. zł, na koszty administracyjne 50 tys. zł. W dniu 21 grudnia

¹⁰ Na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057).

¹¹ Niewykorzystaną kwotę dotacji przyznaną na dany rok budżetowy Zleceniobiorca był zobowiązany zwrócić w terminie 15 dni od dnia zakończenia realizacji zadania publicznego.

2020 r. Związek zawnioskował o zmianę w kosztorysie, na którą wpłynął charakter zadania i konieczność dostosowania do aktualnych cen, których szacunki w momencie składania aktualizacji oferty nie były możliwe do uwzględnienia. W dniu 23 grudnia 2020 r. Ministerstwo wyraziło zgodę na dokonanie przesunięć pomiędzy pozycjami kosztów. Po zmianach w budżecie wartość projektu pozostała bez zmian.

Ministerstwo dokonało oceny merytorycznej oferty złożonej przez Związek przyznając maksymalną liczbę 60 punktów oraz dokonało oceny formalnej, w której potwierdziło spełnianie przez ofertę wymogów formalnych konkursu.

(akta kontroli t. 4, str.1-73, 100-119)

W dniu 26 listopada 2020 r. Związek zawarł z pomiędzy Ministrem Rodziny i Polityki Społecznej, a Związkiem została zawarta umowa o realizację zadania publicznego nr BPD/KR/33/2020 pod tytułem: Łączy nas rodzina, na kwotę 1250 tys. zł.

(akta kontroli t. 4, str. 93-99)

Sprawozdanie z realizacji zadania publicznego zostało przez Związek złożone terminowo do Ministerstwa w dniu 27 stycznia 2021 r. Było ono zgodne ze wzorem określonym w regulaminie konkursu. W sprawozdaniu z wykonania zadania 2 nie został zmieniony zakres działań w stosunku do ostatniej oferty. Związek wydatkował kwotę 1241 tys. zł, a zwrócił do Ministerstwa 9 tys. zł, zgodnie z § 9 pkt 2 i 3 umowy, tj. w dniu 15 stycznia 2021 r. na wskazany rachunek.

(akta kontroli t. 4, str. 120-151)

1.2. Działalność organizacji objęta dotacjami w ramach konkursu miała charakter nieodpłatny. Związek nie planował pobierania świadczeń pieniężnych od odbiorców zadań. W toku kontroli nie stwierdzono, aby uzyskane środki w ramach konkursu „Po pierwsza Rodzina!” były przeznaczane na finansowanie działalności gospodarczej prowadzonej przez Związek. W sprawozdaniach końcowych z realizacji zadań, Związek nie wykazał przychodów ze sprzedaży utworów i usług, czy działalności odpłatnej przy jego realizacji.

(akta kontroli t. 2, str. 279-285, t. 4, str. 120)

1.3. Wg wzoru oferty w pkt III wskazano opis zespołu, który realizował projekt. Określono funkcje poszczególnych osób i ich formalny związek z organizacją. Realizujący kontrolowane projekty, posiadali wieloletnie doświadczenie przy współpracy i realizacji analogicznych zadań, w tym zakresie (polityka prorodzinna). Poziom wynagrodzeń osobowych wypłacanych przy realizacji dotowanych zadań nie naruszał zasad konkursu.

(akta kontroli t. 1 str. 223-224, 263-308)

1.4. Nie zostały przekroczone limity kosztów¹² związanych z obsługą realizacji zadań. W Zadaniu 1 koszty administracyjne wyniosły 30 tys. zł, co stanowiło 9,4% dotacji; koszty merytoryczne wyniosły 289 tys. zł, tj. 90,6% dotacji. W Zadaniu 2 odpowiednio: 50 tys. zł (4%) i 1191 tys. zł (96%). Kwoty ww. kosztów zostały prawidłowo wykazane w sprawozdaniu z wykonania wydatków w przypadku obu realizowanych zadań. Prowadzona była ewidencja księgową dla kategorii kosztów. Objęte kontrolą rozliczenia kosztów nie wykazały wydatków niekwalifikowanych.

Wydatki zostały prawidłowo zaksięgowane w poszczególnych grupach, określonych w kosztorysie realizacji zadania.

Badaniem objęto próbę 25 dowodów księgowych z Zadania 1, wybranych w sposób celowy wg najwyższej wartości w łącznej kwocie 199 tys. zł, spośród kosztów poniesionych przez Związek. Koszty były przewidziane w budżecie projektu i poniesione od 15 września 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. Nie wystąpiły przypadki

¹² Koszty administracyjne mogły stanowić maksymalnie 25% dotacji, a koszty merytoryczne powinny stanowić co najmniej 75% dotacji.

nieterminowych płatności skutkujących zaplaceniem odsetek. Koszty zostały prawidłowo zaewidencjonowane w księgach rachunkowych i udokumentowane w sprawozdaniu sporządzonym na podstawie zapisów w ewidencji księgowej.

Badaniem objęto próbę 25 dowodów księgowych z Zadania 2 wybranych w sposób celowy według najwyższej wartości w łącznej kwocie 1201 tys. zł, spośród kosztów poniesionych przez Związek. Koszty były przewidziane w budżecie projektu i poniesione od 27 listopada 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. Nie wystąpiły przypadki nieterminowych płatności skutkujących zaplaceniem odsetek. Koszty zostały prawidłowo zaewidencjonowane w księgach rachunkowych i udokumentowane w sprawozdaniu sporządzonym na podstawie zapisów w ewidencji księgowej.

W wyniku powyższego stwierdzono, że ewidencja księgowa kosztów była prowadzona prawidłowo, a sprawozdania końcowe rzetelnie przedstawiały wydatkowanie otrzymanych środków. Poszczególne kategorie kosztów były prawidłowo ewidencjonowane i wykazane w sprawozdaniu końcowym.

(akta kontroli t. 1, str. 311-387; t. 3 str. 8-32, t. 4 str. 178-191)

1.5. W realizowanych zadaniach przestrzegano zasady obrotu bezgotówkowego. Dotyczyło to m.in. największych płatności w Zadaniu 1¹³ i w Zadaniu 2¹⁴. Płatności za faktury (rachunki) były dokonywane z dwóch wyodrębnionych na potrzeby zadań rachunków bankowych, na które przekazano dotacje. W toku kontroli nie stwierdzono dokonywania płatności gotówkowych, a kwoty dotacji w wysokości 320 tys. zł w Zadaniu 1 i 1241 tys. zł w Zadaniu 2, zostały rozdysponowane bezpośrednio z rachunku bankowego, za pomocą przelewów. Związek prowadził wyodrębnioną dokumentację finansowo-księgową środków finansowych otrzymanych na realizację zadań. Wielkości i tytuły przedstawione w ewidencji księgowej oraz daty dokonywania przelewów były tożsame z danymi przelewów bankowych. Wykorzystanie dotacji następowało przez zapłatę za zrealizowane zadania, na które dotacja była udzielona, zgodnie z art. 168 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹⁵.

(akta kontroli t. 1, str. 385-386, t. 3 str. 8-32, t. 4 str. 178-191)

1.6. Zgodnie z zasadą oszczędnego wydatkowania środków publicznych, wydatki powinny być dokonywane po uprzednim rozeznaniu cen rynkowych. Badanie dokumentacji dotyczącej wybranych losowo zakupów (m.in. gier planszowych, komputerów, słuchawek, wyboru firmy do usługi przeprowadzenia konkursu filmowego, oraz szkolenia dla trenerów) wykazało, że Związek dokonywał rozpoznania cen rynkowych kosztów poszczególnych towarów i usług.

(akta kontroli t. 1, str. 260-262)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia przygotowanie przez Związek zadań do realizacji konkursu. W trakcie realizacji zadań informowano Ministerstwo o przeprowadzanych zmianach, w tym o przesunięciach wydatkowania środków pomiędzy poszczególnymi rodzajami kosztów. Kontrola NIK wykazała, że Związek zrealizował dotowane zadanie zgodnie z danymi zawartymi w ofercie, umowie i sprawozdaniu oraz regulaminem konkursu. W ramach realizowanego projektu zrealizowano działania wyszczególnione w ofercie lub aneksie do umowy. Realizacja zadania została prawidłowo potwierdzona w dokumentacji finansowo-księgowej.

¹³ Kurs dla trenerów par [...] (100 tys.zł), zakup komputerów Dell Latitude E7470 (4 sztuki – 10 578 zł) oraz Cykl Warsztatów – [...] (7200 zł).

¹⁴ Zakup komputerów na nagrody w konkursie, Dell Latitude 3310 wraz z wysyłką (930 981,47 zł), zakup na nagrody słuchawek Thompson (39 960 zł) oraz koszty reklamy na portalu społecznościowym (29 590 zł).

¹⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm.

2. Osiągnięcie zakładanych efektów i ocena metod ich pomiaru

Opis stanu faktycznego

2.1. Zrealizowane zadanie publiczne poprzedziło rozpoznanie potrzeb w zakresie wspierania małżeństwa, jako najlepszego środowiska opiekuńczo-wychowawczego dla dzieci, przygotowania młodych par do radzenia sobie z wyzwaniami życia rodzinnego, tworzenia otoczenia szczególnie przyjaznego rodzinom, a także upowszechnienia informacji, kompetencji i wytworzonych w jego ramach narzędzi oraz skupienia wspólnotowej aktywności na trosce o rodzinę, jako fundamencie ładu społecznego.

(akta kontroli t. 1, str. 225-230)

Oba projekty/zadania realizowane były w skali ogólnopolskiej. Związek podejmował współpracę w ramach realizacji projektów z następującymi instytucjami:

- Zadanie 1 w części dotyczącej szkolenia trenerów zostało zrealizowane we współpracy z [...]*, dzięki czemu został stworzony program szkoleń trenerów z obszaru komunikacji. Przy szkoleniach realizowanych w terenie i nagrywaniu filmików instruktażowych podejmowano współpracę, m.in. z: [...]*
- Zadanie 2 zostało zrealizowane we współpracy z firmą [...]*: Audiobooki & słuchowiska online, która podarowała kody promocyjne dla wszystkich uczestników konkursu. Ponadto w obszarze promocji prowadzono współpracę z mediami [...]*

(akta kontroli t. 1, str. 231)

2.2. W Zadaniu 1 realizowany projekt obejmował pięć działań, wyszczególnionych w przypisie szóstym. Uczestnikom Zadania 1 umożliwiono wypełnienie anonimowej ankiety z oceną satysfakcji uczestników (w działaniach umożliwiających taką formę). W przypadku Zadania 1 w działaniach 2 oraz 3 prowadzonych stacjonarnie była zapewniona możliwość anonimowego badania i oceny w formie ankiety. W późniejszym okresie, kiedy zajęcia z uwagi na pandemię mogły być prowadzone w formie online, Związek zrezygnował z badań ankietowych z uwagi na bardzo niską responsywność. W działaniu 5 z uwagi na formę zajęć online, oraz specyficzną grupę odbiorców (urzędnicy) Związek zrezygnował z badania ankietowego. W trakcie kontroli przedstawiono Dokument „Certyfikat Samorząd Przyjazny Rodzinom. Ewaluacja. Podsumowanie merytorycznych szkoleń. Szkolenia Pilotażowe. Pilotażowa Certyfikacja” będący raportem z przeprowadzonych szkoleń w ramach działania 3.

W ofercie w ramach zadania 1 zaplanowano osiągnięcie następujących rezultatów:

1. Przeprowadzenie min. 30 szkoleń wspierających budowanie relacji rodzinnych, kompetencji społecznych i zawodowych dla rodziców wielodzietnych.
2. Wsparcie lokalnych liderów środowisk rodzinnych w utworzeniu 10 lokalnych organizacji pozarządowych.
3. Zsieciowanie 50 lokalnych liderów z terenu całej Polski i wyposażenie ich w kompetencje budowania partnerstw oraz wzmacniające zaangażowanie w lokalne działania na rzecz rodziny.
4. Stworzenie nowatorskiego programu szkoleń z obszaru komunikacji w rodzinie oraz przeszkolenie 20 trenerów.
5. Przygotowanie, produkcja i rozpowszechnienie 3 filmów psychoedukacyjnych kierowanych do rodziców.
6. Wydanie i darmowe rozpowszechnienie cyklu utworów muzycznych popularyzujących rodzicielstwo i wartości rodzinne.

7. Zorganizowanie seminarium na temat wychowania seksualnego dzieci i młodzieży i podjęcie dyskusji na temat możliwych rozwiązań w tym obszarze edukacji.
8. Utworzenie programu grup wsparcia dla mam wielodzietnych oraz przeszkolenie 10 lokalnych liderów, utworzenie 10 lokalnych grup wsparcia.
9. Przeprowadzenie kampanii społecznej w mediach społecznościowych na temat wyjątkowej roli rodziny w kształtowaniu postaw prospołecznych.
10. Uruchomienie pilotażowego programu wsparcia macierzyńskiego dla kobiet planujących rodzicielstwo, będących w trakcie ciąży jak i w okresie po porodzie.
11. Przeprowadzenie pilotażowego procesu certyfikacji Samorząd Przyjazny Rodzinie na wybranych trzech różnych jednostek samorządu terytorialnego i wypracowanie modelowych rozwiązań dla wszystkich samorządów w Polsce w obszarze działań na rzecz rodziny i demografii.

Wskazane powyżej planowane efekty realizacji zadania dotyczyły pierwotnej oferty „Po pierwsze rodzina!” składanej w konkursie. Z uwagi na niższą kwotę dofinansowania niż kwota wnioskowana z części działań zrezygnowano. Na etapie aktualizowania oferty w zakresie dopasowania działań, budżetu i harmonogramu do przyznanej dotacji nie było możliwości aktualizacji części opisowej wniosku nr 5. W związku z przyznaniem niższej od wnioskowanej kwoty dofinansowania Związek zrezygnował z działań, których rezultaty zostały wskazane w punktach: 2-3 i 6-10.

(akta kontroli t. 1, str. 248-149, t. 2, str. 1-121, 225-261)

W ramach Zadania 1 osiągnięto zakładane rezultaty:

- We współpracy z [...] stworzono program szkoleń trenerów z obszaru komunikacji w parze oraz przeszkolono 24 trenerów (pkt 4 zakładanych efektów).
- Zrealizowano 34 szkolenia w tym szkolenia, warsztaty i webinaria wspierające budowanie relacji rodzinnych, podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych dla rodziców wielodzietnych, a także program szkoleń profesjonalizujących lokalne organizacje pozarządowe i grupy nieformalne działające na rzecz rodziny¹⁶ (pkt 1 zakładanych efektów).
- Przeprowadzono pilotażowy proces certyfikacji pod nazwą Samorząd Przyjazny Rodzinie we współpracy z Gminą Lubochnia, Grodzkiem Mazowieckim oraz Szczecinem, na potrzeby którego opracowaliśmy ankietę badawczą, program szkoleniowy oraz opracowanie wyników zebranych danych, na podstawie których możliwe będzie przyjęcie uniwersalnych kryteriów certyfikacji i modelowych rozwiązań dla wszystkich samorządów w Polsce w obszarze działań na rzecz rodziny i demografii (pkt 11 zakładanych efektów).
- Przygotowano dziewięciu filmów warsztatowych, wspierających rodziny w czasie pandemii, które poprzez publikację w serwisie Facebook miały 16,4 tysięcy wyświetleń (pkt 5 zakładanych efektów).

(akta kontroli t. 2, str. 1-121, 225-261)

Szczegółową kontrolą objęto działania 1, 4 i 5.

Działanie 1: Został powołany zespół koordynujący i realizujący zadanie. Każdy członek zespołu otrzymał zakres obowiązków wraz z harmonogramem prac oraz spotkań roboczych. Zespół projektowy spotykał się co tydzień z wykorzystaniem narzędzia MS Teams. Zostały opracowane przykładowe plakaty, wzory zaproszeń na szkolenia, wzory ankiet ewaluacyjnych, umów, kwestionariuszy RODO, itp. Został opracowany plan promocji poszczególnych wydarzeń lokalnych.

¹⁶ Liczba uczestników: a) w szkoleniach i warsztatach skierowanych do rodzin i młodzieży wzięło udział bezpośrednio 343 osoby; b) w webinariach uczestniczyło ok 600 osób.

Działanie 4: Z uwagi na ograniczenia wynikające z epidemii Covid-19 przygotowano i opublikowano materiały audiowizualne (filmy), które stanowiły wsparcie dla rodzin (w tym szczególnie dużych rodzin). W ramach poruszanych przez ekspertów treści znalazły się pomysły m.in. na twórcze i angażujące sposoby spędzania czasu z dziećmi, wsparcie okołoporodowe dla młodych matek, kwestie wychowawcze. Zostało łącznie opracowanych i upubliczniętych dziewięć filmów¹⁷.

Działanie 5: We współpracy z [...] został opracowany i przeprowadzony kurs trenerski – trenerzy komunikacji dla par. Finalnie zostały stworzone materiały merytoryczne a także został i przeprowadzony kurs dla 24 trenerów grupowych mogących prowadzić warsztaty psychologiczno-edukacyjne dla par narzeczeńskich i małżeńskich, w oparciu o przygotowane scenariusze – moduły tematyczne. Zajęcia odbywały się w formie 5 Zjazdów weekendowych (początkowo wszystkie zjazdy szkoleniowe były planowane jako stacjonarne, jednak z uwagi na ograniczenia pandemiczne, tylko dwa zjazdy odbyły się w tej formie, pozostałe w formie zajęć online). Zajęcia w formie zjazdów stacjonarnych obejmowały 16 godzin. Kolejne zajęcia odbywały się z wykorzystaniem programu ZOOM. Na zajęciach omawiane były scenariusze, ćwiczenia oraz etapy przygotowania do realizacji własnych warsztatów. Zajęcia miały charakter warsztatowy i ze względu na udział dużej liczby kursantów (24 osoby) były realizowane z podziałem na dwie grupy warsztatowe. Ze względu na obostrzenia epidemiologiczne część zajęć odbyła się online.

(akta kontroli t. 2, str. 1-121, 225-261)

W ramach Zadania 2 zrealizowano jedno działanie (Rodzinny Konkurs Świąteczny) i osiągnięto zakładane rezultaty: 1. Promowanie rodziny jako wspólnej dla Polaków wartości, o którą trzeba się troszczyć i którą należy się chwalić; 2. Uruchomienie w mediach społecznościowych kampanii społecznej pokazującej obecną kondycję rodzin w Polsce, które radzą sobie z epidemią Covid-19; 3. Promowanie solidaryzmu społecznego; 4. Zmiana postaw społecznych wobec rodzin; 5. Poprawa wizerunku rodzin i ukazanie ich jako twórczych i samodzielnych; 6. Nagrodzenie, co najmniej 500 rodzin, które wezmą udział w konkursie. Zadanie 2 było promowane wśród grup odbiorców m.in. w następujących formach:

- a) konferencja prasowa – na dwa dni przed startem konkursu z udziałem Minister Rodziny i Polityki Społecznej oraz Przewodniczącej Rady Krajowej Związku Dużych Rodzin „Trzy Plus”,
- b) kampania na portalu Facebook – bieżąca komunikacja konkursowa, ogłaszanie zwycięzców, odpowiedzi na pytania, ogłoszenia, publikacja zwycięskich filmów, itp. Płatna promocja obejmowała zarówno płatne posty jak również promocję filmu reklamowego,
- c) reklama w Polskim Radio,
- d) reklama w mediach o zasięgu ogólnopolskim – reklama w Gościu Niedzielnym,
- e) powiadomienie mobilne w aplikacji KDR,
- f) prowadzenie działań promocyjnych na portalu Instagram.

¹⁷ 1. Warsztaty z fizjoterapeutą: <https://www.facebook.com/watch/7v-792026468017712> wyświetleń 1,7 tys.; 2. Warsztaty kulinarne z dietetykiem rodzinnym cz. II <https://www.facebook.com/watch/?v=4473350782713868> wyświetleń 1 tys.; 3. Warsztaty konstruktorskie: <https://www.facebook.com/watch/?v=923987058344240> wyświetleń 1 tys.; 4. Warsztaty konstruktorskie cz. II: <https://www.facebook.com/watch/?v=22Q308269681070> wyświetleń 1 tys.; 5. Warsztaty Edukacja Przygodowa cz. 1: <https://www.facebook.com/watch/?v=418080802711193> wyświetleń 1,4 tys.; 6. Warsztaty rodzinne pieczenie pierników <https://www.facebook.com/watch/?v=836062730510822> wyświetleń 1,1 tys.; 7. Warsztaty rodzinne: narada rodzinna <https://www.facebook.com/watch/?v=200006008463606> wyświetleń 7,2 tys.; 8. Warsztaty Edukacja Przygodowa cz. II <https://www.facebook.com/watch/?v=381262299644002> wyświetleń 1 tys.; 9. Warsztaty kulinarne z dietetykiem rodzinnym cz. I <https://www.facebook.com/watch/?v=685807158745905> wyświetleń 1 tys.

W wyniku podjętych działań minimalny zasięg dotarcia z informacją o konkursie –1271 tys. użytkowników portali Facebook i Instagram, ponad 3,5 min wyświetleń treści konkursowych użytkowników portali Facebook i Instagram, 168 min wyświetleń reklamy kontekstowej Google, 85 emisji spotu na antenach Polskiego Radia, 300 tys. wyświetleń reklamy w Gościu Niedzielnym.

(akta kontroli t. 4, str.1-73, 100-119)

W ramach Rodzinnego Konkursu świątecznego, zachęcano rodziny do dzielenia się z innymi poprzez media społecznościowe pozytywnym filmem o swojej rodzinie. Konkurs odbył się pn. „Rodzina Pozytywnie Nakręcona” i polegał na zgłoszeniu krótkiego filmu (maksymalnie 1 minuta), na którym w zabawny i radosny sposób rodzina pokazała swoją codzienność w czasie pandemii. Filmy uczestników konkursu były publikowane w mediach społecznościowych i miały charakter publiczny. W ramach konkursu wpłynęło 4511 zgłoszeń. Była to kampania społeczna, która promowała pozytywny wizerunek rodziny w sieciach społecznościowych. Wsparciem dla rodzin były nagrody główne w postaci komputerów do edukacji dla dzieci w ilości 450 sztuk, które trafiły do potrzebujących rodzin, w tym szczególnie dużych rodzin (średnia liczba dzieci wśród zwycięskich rodzin wyniosła powyżej 5 dzieci), które przygotowały najciekawsze filmy.

(akta kontroli t. 4, str.1-73, 100-119, 120-125)

2.3. Prezes Związku wskazał trudności lub ograniczenia wynikające ze sposobu realizacji konkursu, które miały negatywny wpływ, na jakość realizacji dotowanego zadania. Głównym problem, który znacząco mógłby pozytywnie wpłynąć na jakość oferty to termin realizacji zadania i ogłoszenia konkursu. Pozytywny wpływ na jakość oferty, mógłby przynieść konkurs, w ramach którego można byłoby realizować działania w trybie co najmniej dwuletnim, co zdaniem Prezesa, pozwoliłoby na większą systematyczność w planowaniu działań, umożliwiło zatrudnienie wykwalifikowanych osób do realizacji zadania, a także pozwoliłoby lepiej osiągać długoterminowe rezultaty. Ponadto Prezes poinformował, że Związek realizował i nadal realizuje podobne działania na rzecz rodzin bez uczestnictwa w konkursie, jednak skala tych działań była nieporównywalnie mniejsza niż tych, które umożliwiło dofinansowanie w ramach konkursu oraz że wiele działań, prowadzonych w ramach konkursu Ministerstwa, były planowanych przez Związek od lat, a ich uruchomienie było niemożliwe z uwagi na brak środków finansowych. Po zakończeniu realizacji zadania, działalność na rzecz rodzin wielodzietnych była nadal kontynuowana przez Związek. W 2021 r. Związek m.in. ponownie wziął udział w konkursie, dodatkowo zorganizował Akademię Talentów (program stypendialny dla uzdolnionej młodzieży pochodzącej z dużych rodzin i angażujących się w działania społeczne), Plenerowy Zjazd Dużych Rodzin, prowadził Linie3Plus (związkowy telefon wsparcia dedykowany dużym rodzinom), a także kontynuował rozpoczęte w Zadaniu 1 szkolenia trenerskie polegające na przeprowadzeniu samodzielnych warsztatów przez przeszkolonych trenerów.

(akta kontroli t. 1. 233-234; t. 4, str. 244)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia osiągnięcie zakładanych rezultatów, do pomiaru których przyjęto skwantyfikowane wskaźniki (np. liczba uczestników konkursu, liczba osób przeszkolonych, liczba wyświetleń filmów). Związek posiadał możliwości organizacyjne i kadrowe oraz korzystał z doświadczonej kadry współpracowników i wykonawców projektu, co w połączeniu z doświadczeniem w tematyce prorodzinnej pozwoliło zrealizować założone zadania.

3. Przestrzeganie zasad wykorzystania środków

3.1. W wyniku przeprowadzonej kontroli stwierdzono, że koszty podane w rozliczeniach projektów konkursu wynikają z ewidencji księgowej. Wyodrębniono analityczne konta księgowe dla obu zadań. Kwoty podane w rozliczeniach projektów były zgodne z danymi z zestawień obrotów i sald dla kont analitycznych za okres objęty rozliczeniem. Z ustaleń kontroli wynika, że poniesione koszty były racjonalne, efektywne i niezbędne dla realizacji projektu.

Obsługę księgową Związku, w tym ewidencję księgową realizacji wydatków badanej dotacji, prowadziło zewnętrzne, wynajęte na zlecenie biuro rachunkowe.

(akta kontroli t. 1, str. 213, 311-408)

3.2. Rozliczane wydatki poniesiono w okresie realizacji obu projektów, tj. w okresie od 15 września do 31 grudnia 2020 r. (Zadanie 1) oraz od 26 listopada do 31 grudnia 2020 r. (Zadanie 2). Wydatki zostały prawidłowo udokumentowane.

Nie informowano i nie konsultowano zakupów pięciu komputerów i drukarki¹⁸ z Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej, przed złożeniem sprawozdania końcowego z realizacji zadań, gdyż jak wyjaśnił Prezes Związku były to koszty administracyjne, niezbędne do realizacji zadania publicznego i nie wymagały przekazywania takich informacji lub konsultacji na etapie realizacji zadania. Zakupów dokonano odpowiednio: 11 i 17 grudnia 2020 r. NIK zauważa, że zakupy te zostały dokonane tuż przed zakończeniem realizacji zadań i w związku z tym w niewielkim stopniu mogły być wykorzystywane do ich realizacji.

(akta kontroli t. 1, str. 210-213)

Rozliczenie dotacji nastąpiło na podstawie dowodów księgowych stwierdzających dokonanie operacji gospodarczych, które były podstawą zapisów w księgach rachunkowych, zgodnie z art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁹. Wydatki poniesione z tytułu realizacji projektów zostały udokumentowane i zarejestrowane w prowadzonej ewidencji księgowej.

(akta kontroli t. 1, str. 210-213)

3.3. W okresie objętym kontrolą rozliczenia kosztów nie obejmowały wydatków niekwalifikowalnych. W rozliczeniach kosztów realizacji zadań konkursowych nie stwierdzono wydatków niekwalifikowalnych, które nie mogły być finansowane ze środków konkursu i nie odnosiły się w sposób jednoznaczny do projektu.

(akta kontroli t. 1, str. 311-385)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Dowody księgowe²⁰ (umowa o nr BPD/KR/1/2020) nie zostały opisane w sposób trwały na odwrocie, podczas gdy Regulamin konkursu (część B, dział II, pkt 2 lit. d) tego wymagał. Opisano jedynie kopie faktur, które nie zostały trwale przytwierdzone do oryginałów faktur. Prezes Związku wyjaśnił, że opisy zostały naniesione na kserokopie faktur, ponieważ (prawdopodobnie) ze względu na obszerną treść opisu jak i na przyjętą technikę jego nanoszenia opisanie oryginalnych egzemplarzy było

¹⁸ Zakupiono: w ramach umowy o realizację zadania publicznego nr BPD/KR/1/2020 Po Pierwsze rodzina! cztery sztuki komputerów Dell Latitude E7470 (faktura nr 791/2020 z dnia 23 września 2020 r. na kwotę brutto 10 578 zł); drukarkę Brother DCP-J772DW A4 Inkjet Printer Multifunctions (dot. zadania Po pierwsze rodzina!, nr umowy BPD.KR.1.2020 - Faktura nr FN/0745/12/20/BER z dnia 11 grudnia 2020 r., kwota brutto 1299 zł); komputer Dell (faktura nr FN/94/12/2020 z dnia 17 grudnia 2020 r, Frog.pl na kwotę 5890 zł (dot. zadania Łączy nas rodzina).

¹⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 217, ze zm.

²⁰ Faktura nr 11/2020 z 26 września 2020 r. (konsumpcja) na kwotę 100 zł, faktura nr 4/10/2020 z 7 października 2020 r. (udostępnienie lokalu na konferencję) na kwotę 250 zł, faktura nr 23/2020 z 3 listopada 2020 r. (szkolenie pt. „Zaburzenie odżywiania”) na kwotę 1000 zł.

nierozumiałe albo wiązało się z ryzykiem ich uszkodzenia. Zdaniem Prezesa Zarządu obrazy (kserokopie) faktur stanowią dowody księgowo, a ich opisanie czyni w pełni zadość wymaganiom regulaminu konkursu, natomiast oryginalne egzemplarze faktur pozostawione zostały w dokumentacji w celu pokazania, że wykonane przez Związek kserokopie niczym nie różniły się od przekazanych oryginałów. Ustosunkowując się do tych wyjaśnień wskazać należy, że zgodnie z częścią B, rozdział II pkt 2e) regulaminu konkursu, oryginały faktur lub rachunków muszą być bezwzględnie i przejrzysto opisane.

(akta kontroli t. 1, str. 212)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia przestrzeganie zasad wykorzystania środków z dotacji w ramach konkursu, w tym w zakresie kwalifikowalności, pomimo wskazanej powyżej nieprawidłowości, która nie miała wpływu na prawidłową realizację i rozliczenie zadań.

IV. Wnioski

Wnioski W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnioskuje o opisywanie w sposób trwały oryginałów dowodów księgowych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Pracy, Spraw Społecznych i Rodziny Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 10 grudnia 2021 r.

Kontroler
Ewa Przywara
Specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Pracy,
Spraw Społecznych i Rodziny
p.o. Dyrektor
Dariusz Rogowski

.....
podpis

*) Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U z 2022 r. poz. 902) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233) Najwyższa Izba Kontroli wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.